

Analyse | kraka

21. november 2024

47.000 børn lever i fattigdom trods stærkt økonomisk opsving

Af Thomas Wilken og Mathias Lindholm Rasmussen

I Danmark er antallet af børn i fattigdom større i 2022, end det var i 2015. Stigningen er sket på trods af, at Danmarks økonomi i samme periode er gået fra at være i en lavkonjunktur til en højkonjunktur, hvilket normalt ville reducere antallet af børn i fattigdom. Manglen på denne effekt indikerer kraftigt, at den vedtagne politik i perioden 2015-2022 har været med til at øge niveauet af børnefattigdom i Danmark.

- Antallet af børn i fattigdom i Danmark er steget fra 43.000 børn i 2015 til 47.000 børn i 2022. Det er på trods af, at økonomien har forbedret sig markant i denne periode.
- Fra 2015 til 2022 er den samlede beskæftigelse steget med 300.000 personer, ledigheden er faldet med 31.000 personer, og langtidsledigheden er faldet med ca. 16.000 svarende til et fald på 70 pct. Denne konjunkturudvikling ville normalt medføre færre børn i fattigdom.
- Alligevel ses det, at antallet af børn i fattigdom steg fra 43.000 i 2015 til 64.000 i 2017, svarende til en stigning på 50 pct. Denne stigning var i høj grad forårsaget af indførelsen af kontanthjælpsloftet, 225-timersreglen og integrationsydelsen.
- At niveauet af børnefattigdom er steget i Danmark på trods af, at konjunkturerne er markant forbedret, indikerer kraftigt, at de politiske tiltag, der er blevet vedtaget fra 2015 til 2022 samlet set har øget niveauet af børnefattigdom i Danmark.
- Finansministeriet forventer, at konjunkturerne vil vende frem mod 2030, hvilket vil dæmpe efterspørgslen efter arbejdskraft og isoleret set øge antallet af børn i fattigdom.

Kontakt

Seniorøkonom
Thomas Wilken
Tlf. 2889 7123
E-mail taw@kraka.dk

Deloitte

Kraka er finansieret af Realdania, Deloitte og en række øvrige bidragsydere. Se kraka.dk

Flere børn i fattigdom på trods af stærk økonomi

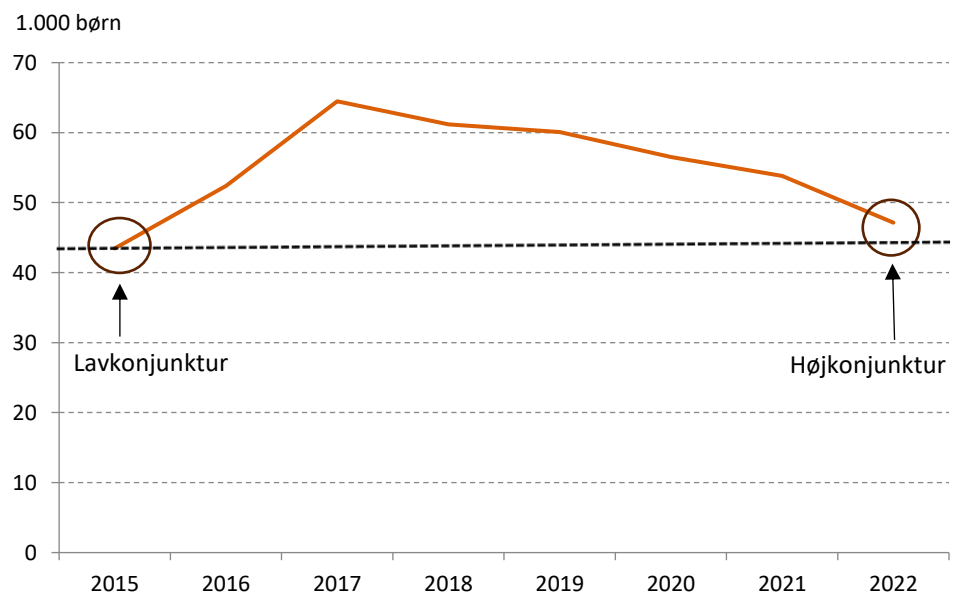
Antallet af børn i fattigdom steg fra 2015 til 2022

1. Opsamling

I denne analyse sætter vi fokus på, at antallet af børn i fattigdom stadig er højere i 2022 end i 2015 på trods af, at den danske økonomi står i en markant bedre situation i 2022 end i 2015.

Antallet af børn i fattigdom steg fra 43.000 børn i 2015 til 47.000 børn i 2022. I den mellemliggende periode steg antallet af børn i fattigdom først fra 43.000 i 2015 til 64.000 i 2017 for herefter at falde gradvist frem mod 2022, jf. figur 1.

Figur 1 Antal børn der vokser op i fattigdom fra 2015 til 2022

Anm.: Børn der vokser op i fattigdom, er kort fortalt børn, hvis forældre bl.a. har en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Fattigdom defineres her pba. Danmarks Statistiks opgørelse af relativ fattigdom, der uddybes i boks 1.
Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

50 pct. flere børn i fattigdom fra 2015 til 2017 ...

Antallet af børn i fattigdom steg altså med næsten 50 pct. fra 2015 til 2017, hvilket primært var forårsaget af, at kontanthjælpsloftet, 225-timersreglen og integrationsydelsen blev indført i denne periode.¹ Disse tiltag mindskede indkomsterne for personer på de laveste ydelser i samfundet.

... på trods af bedring i dansk økonomi

Den markante stigning i antallet af børn i fattigdom skete på trods af, at dansk økonomi blev forbedret i denne periode. Langtidsledigheden faldt, og efterspørgslen efter arbejdskraft steg, hvilket isoleret set normalt ville have mindsket antallet af børn i fattigdom.

Efter 2017 er antallet af børn i fattigdom faldet gradvist

Efter 2017 faldt antallet af børn i fattigdom gradvist fra 64.000 børn til 47.000 børn i 2022. Et fald der primært er drevet af forbedrede konjunkturer, omend indførelsen af det midlertidige børnetilskud også har bidraget til at mindske antallet af børn i fattigdom i denne periode.

¹ https://www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_sorgelig-rekord-der-har-aldrig-vaeret-flere-fattige-born.pdf

Konjunkturerne er forbedret markant

Samlet set er der altså flere børn, der lever i fattigdom i Danmark i 2022 end i 2015 på trods af, at:

- Ledigheden er faldet fra 100.000 til 69.000 personer
- Langtidsledigheden er faldet fra 23.000 til 7.000 personer
- Beskæftigelsen er steget med ca. 300.000 personer

Stor efterspørgsel efter arbejdskraft og lavere ydelser

Derudover har politikere i perioden også øget det økonomiske incitament til at arbejde for personer på de laveste ydelser. Selvom disse personer har fået et større økonomisk incitament til at arbejde og efterspørgslen efter arbejdskraft samtidig er på sit højeste i 2022, er der altså stadig flere børn i fattigdom i 2022 end i 2015.

Politiske tiltag har øget antallet af børn i fattigdom fra 15-22

Dette tyder på, at de politiske tiltag, der er blevet vedtaget fra 2015 til 2022 samlet set har øget niveauet af børnefattigdom i Danmark – og at specielt ændringerne i de laveste ydelser fra 2015 til 2017 har drevet denne udvikling.

Ændringer i populationen af børn har ingen indflydelse

Denne konklusion bliver understøttet af, at der ikke er sket store ændringer i sammensætningen af børnepopulationerne i Danmark, der kan bidrage til de udsving, som vi har set i antallet af børn i fattigdom i perioden 2015-2022.

Konjunkturer bliver formentlig forværet fremadrettet, ...

Når antallet af børn i fattigdom udvikler sig år for år, er det derfor vigtigt at sætte fokus på, om dette skyldes politiske tiltag, eller om det skyldes forbedrede konjunkturer. For skyldes en stor del af den positive udvikling, som vi har set fra 2017 til 2022, primært udviklingen i økonomiens konjunkturer, vil antallet af børn i fattigdom begynde at stige igen, når konjunkturerne vender. Og Finansministeriet forventer netop, at konjunkturerne vil blive normaliseret frem mod 2030, hvorfor Finansministeriet forventer at ledigheden vil stige i de kommende år.

... hvilket vil medføre flere børn i fattigdom

Vi ser nærmere på børn i fattigdom fra 2015 til 2022

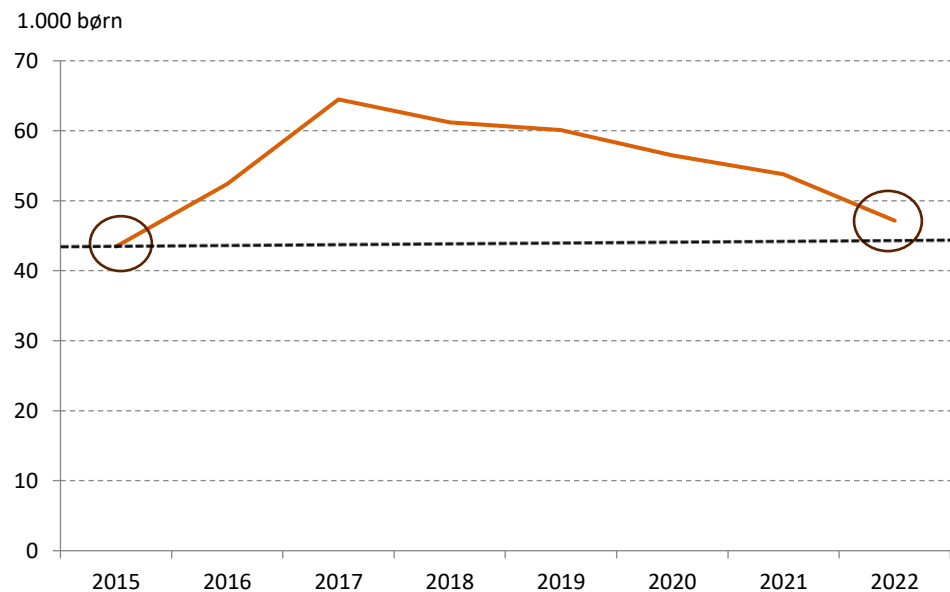
Antallet af børn i fattigdom steg fra 2015 til 2022

2. 47.000 børn lever i fattigdom på trods af højkonjunktur

I denne analyse ser vi nærmere på udviklingen i antallet af børn, der lever i fattigdom i Danmark i perioden 2015 til 2022. Vi definerer børn, der lever i fattigdom pba. Danmarks Statistiks mål for relativ fattigdom, jf. boks 1.

Antallet af børn i fattigdom er steget fra 43.000 i 2015 til 47.000 i 2022. Denne stigning dækker over en udvikling, hvor antallet af børn i fattigdom steg kraftigt fra 43.000 i 2015 til 64.000 i 2017 for herefter at falde gradvist frem mod 2022, jf. figur 2.

Figur 2 Antal børn der vokser op i fattigdom fra 2015 til 2022

Anm.: Børn der vokser op i fattigdom, er kort fortalt børn, hvis forældre bl.a. har en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Fattigdom defineres her pba. Danmarks Statistiks opgørelse af relativ fattigdom, der uddybes i boks 1.
Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Stigningen skyldes i høj grad ændringer i de laveste ydelser

Den kraftige stigning fra 2015 til 2017 skyldes i høj grad, at kontanthjælpsloftet, 225-timersreglen og integrationsydelsen blev indført i denne periode.² Disse tiltag mindskede indkomsterne for personer på de laveste ydelser i samfundet.

Færre børn i fattigdom fra 2017 til 2022

Antallet af børn i fattigdom faldt herefter fra 64.000 børn i 2017 til 47.000 børn i 2022. Alene fra 2021 til 2022 faldt antallet af børn i fattigdom med 6.000 børn, hvilket ifølge Danmarks Statistik primært kan tilskrives den stærke fremgang i beskæftigelsen og den faldende arbejdsløshed i løbet af 2022.³

Dette fald kan i høj grad tilskrives en stærkere økonomi

Generelt kan en stor del af faldet fra 2017 til 2022 tilskrives forbedrede konjunkturforskel herunder en større efterspørgsel efter arbejdskraft. For det er i høj grad, når børns forældre får en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet, og dermed øger deres indkomst, at børn forlader fattigdom.

Flere børn i fattigdom på trods af stærkere økonomi

Derfor er det bemærkelsesværdigt, at der på trods af markant forbedrede konjunkturer stadig lever flere børn i fattigdom i 2022 end i 2015. Præcis hvor meget konjunkturerne har forbedret sig, beskriver vi i næste afsnit.

² https://www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_sorgelig-rekord-der-har-aldrig-vaeret-flere-fattige-born.pdf

³ <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=46843>

Nogle politiske tiltag har også bidraget til færre børn i fattigdom

Fra politisk side er der i perioden også indført tiltag, der kan mindske børnefattigdom, som fx det midlertidige børnetilskud. Samtidig kan et større økonomisk incitament til at komme i arbejde for personer på de laveste ydelser også bidrage til, at nogle personer øger deres tilknytning til arbejdsmarkedet og derved kommer ud af fattigdom.

Dog begrænset positiv effekt af at sætte de laveste ydelser ned

Finansministeriet har dog vist, at beskæftigelseeffekterne af fx 225-timersreglen og kontanthjælpsloftet er begrænsede. Disse tiltag har medført et øget arbejdsudbud på kun 350 fuldtidspersoner.⁴ Disse positive beskæftigelseeffekter kan dog ikke kompensere for, at nedsættelsen af de laveste ydelser samlet set har medført, at flere børn lever i fattigdom. Det er også derfor, at vi ser en kraftig stigning i antallet af børn i fattigdom fra 2015 til 2017.

Politiske valg fra 2015 til 2022 har medført flere børn i fattigdom

At der er flere børn, der lever i fattigdom i 2022 end i 2015 på trods af markant forbedrede konjunkturer, indikerer kraftigt, at de politiske tiltag, der er blevet vedtaget fra 2015 til 2022 samlet set har øget niveauet af børnefattigdom i Danmark – specielt drevet af ændringerne i de laveste ydelser fra 2015 til 2017.

Ændringer i populationen af børn har ingen indflydelse

Denne konklusion bliver understøttet af, at der ikke er sket store ændringer i sammensætningen af børnepopulationerne i Danmark, der kan bidrage til de udsving, som vi har set i antallet af børn i fattigdom i perioden 2015-2022.

Boks 1 Definition af relativ fattigdom

I denne analyse anvender vi Danmarks Statistiks opgørelse af relativ fattigdom til at beskrive udviklingen i børnefattigdom i Danmark. Dette fattigdomsmål er det mest anvendte mål for børnefattigdom i Danmark. Målet følger i høj grad Ekspertgruppen om Fattigdoms anbefalinger til et fattigdomsmål fra 2013,⁵ der også var grundlaget for det officielle, danske mål for fattigdom i perioden 2013-2015.

En person karakteriseres som relativt fattig, hvis personen opfylder følgende betingelser:

- En ækvivaleret disponibel indkomst, der er lavere end 50 pct. af medianindkomsten
- En ækvivaleret nettoformue ekskl. pension ved årets start, som er lavere end 50 pct. af medianindkomsten
- Hovedforsørgeren er ikke studerende
- Husstanden består ikke af unge, der er flyttet hjemmefra i årets løb

3. Konjunkturerne er blevet forbedret markant fra 2015 til 2022

Fokus på konjunkturudviklingen fra 2015 til 2022

I dette afsnit beskriver vi konjunkturudviklingen fra 2015 til 2022 ud fra en række centrale økonomiske indikatorer. Alle indikatorer viser, at konjunkturerne i høj grad er forbedret i denne periode.

⁴ De 350 fuldtidspersoner er den strukturelle effekt, jf. <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2019/april/kontanthjaelpsloftet-og-225timersreglen-faar-flere-i-arbejde/>

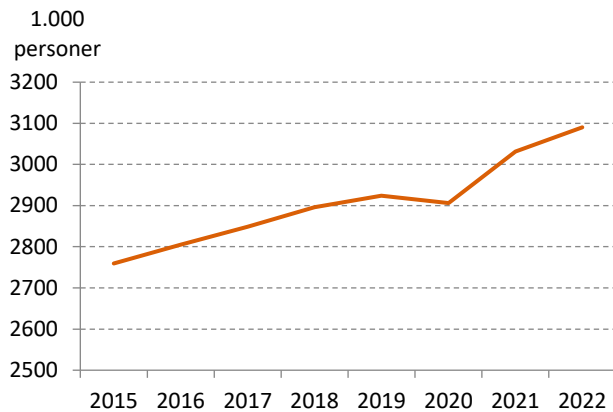
⁵ <https://www.ft.dk/samling/20121/almdele/sou/bilag/263/1257640.pdf>

Konjunkturerne er blevet forbedret markant

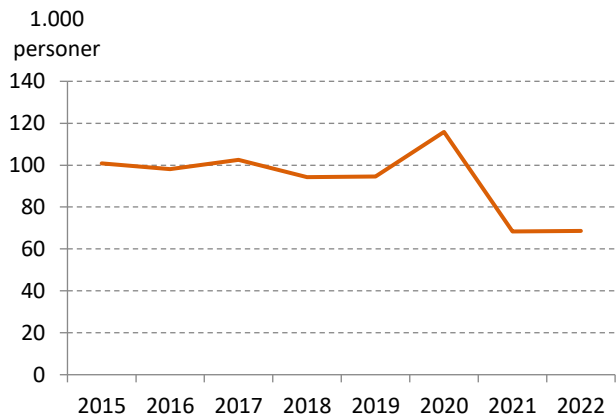
Beskæftigelsen er steget med over 300.000 personer fra lidt under 2,8 mio. personer i 2015 til næsten 3,1 mio. personer i 2022. I samme periode er antallet af arbejdsløse faldet fra 100.000 til 69.000.⁶ Samtidig er langtidsledigheden faldet fra 23.000 til 7.000 personer, hvilket svarer til et fald på 70 pct. Faldet i ledigheden ser ikke ud til at være drevet af, at flere personer forlader arbejdsstyrken i denne periode.

Figur 3 **Udvikling i beskæftigelse og arbejdsløshed i perioden fra 2015 til 2022**

Figur 3.a Antal personer i beskæftigelse

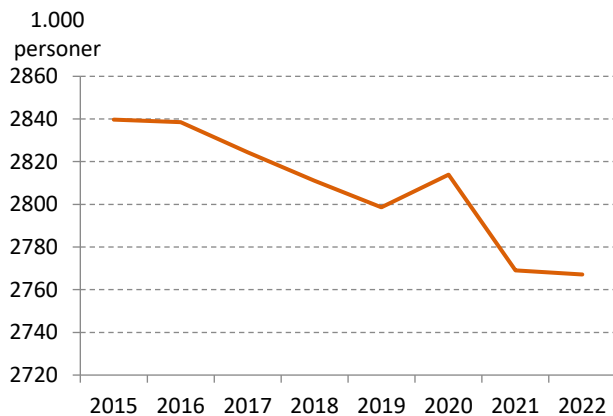
Figur 3.b Antal personer i arbejdsløshed

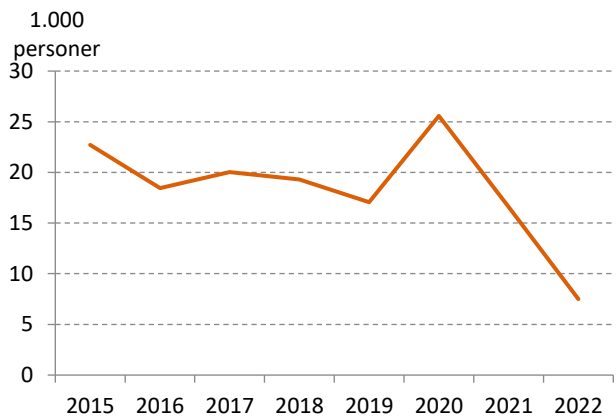
Anm.: Beskæftigelsen og arbejdsløsheden følger RAS-opgørelsen fra Danmarks statistik.
 Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel RAS201

Figur 4 **Udvikling i arbejdsstyrken og langtidsledigheden fra 2015 til 2022**

Figur 4.a Antal personer uden for arbejdsstyrken

Figur 4.b Antal langtidsledige

Anm.: Arbejdsstyrken er opgjort pba. RAS-opgørelsen fra Danmarks Statistik. Langtidsledigheden er opgjort pba. Tabel AULK04 i statistikbanken.
 Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel RAS201 og AULK04

⁶ Ledigheden er opgjort pba. af bruttoledigheden i RAS-opgørelsen fra Danmarks Statistik. Bruttoledige består af aktiverede dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, der er vurderet jobklar, samt nettoledige, som er ledige dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, der er vurderet jobklar.

Selv når Finansministeriet tager højde for strukturelle ændringer ...

... fremgår det, at efterspørgslen efter arbejdskraft er øget

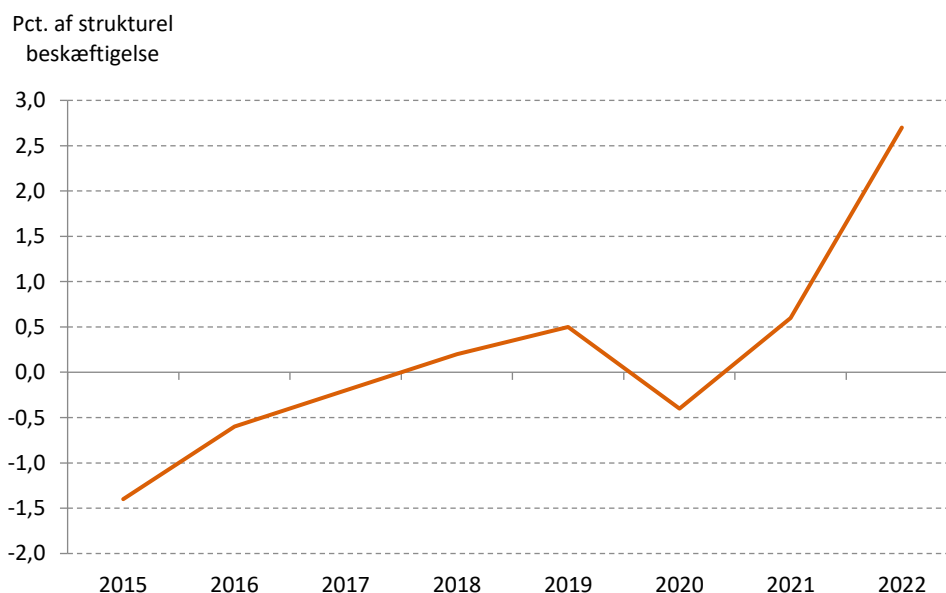
80.000 flere i beskæftigelse i 2022 ift. konjunktur-neutralt niveau

Den kraftige stigning i beskæftigelsen skyldes, udover en forbedret konjunktursituation, i høj grad en stor tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft samt en senere tilbagetrækningsalder. Selv når Finansministeriet tager højde for sådanne strukturelle ændringer i beskæftigelsen, fremgår det tydeligt, at efterspørgslen efter arbejdskraft er steget kraftigt fra 2015 til 2022.

Dette fremgår af beskæftigelsesgabets, jf. figur 5, som Finansministeriet har beregnet i den seneste mellemfristede fremskrivning.⁷ Beskæftigelsesgabets viser, hvor mange beskæftigede, der er i økonomien relativt til beskæftigelsen i en konjunkturneutral situation.

Udviklingen i beskæftigelsesgabets svarer til, at beskæftigelsen er gået fra at være ca. 40.000 personer under det konjunktur-neutralt niveau i 2015 til i 2022 at være 80.000 personer over. Dette viser, at efterspørgslen efter arbejdskraft er steget markant mellem 2015 og 2022.

Figur 5 Udvikling i beskæftigelsesgabets fra 2015 til 2022

Anm.: Figuren viser beskæftigelsesgabets, dvs. den faktiske beskæftigelse relativt til den strukturelle beskæftigelse. Den strukturelle beskæftigelse er et estimat finansministeriet løbende opgør som udtrykker beskæftigelsen i en konjunkturneutral situation. Et positivt beskæftigelsesgab indikerer, at beskæftigelsen befinder sig over det strukturelle niveau og vice versa ved et negativt beskæftigelsesgab.

Kilde: Finansministeriet, Opdateret mellemfristet forløb maj 2024

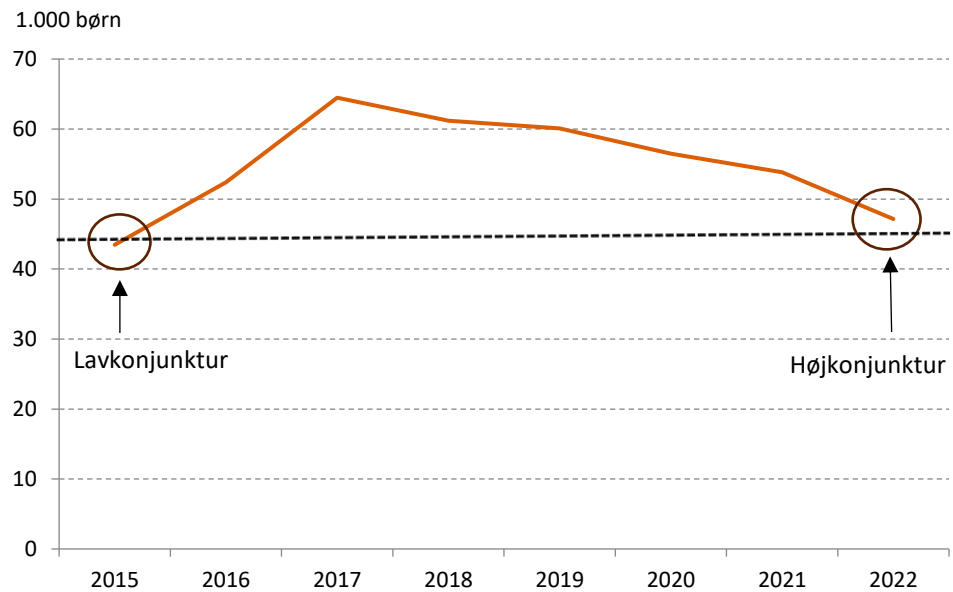
4. Konjunkturerne er blevet forbedret markant fra 2015 til 2022

Lavere ydelser, højere efterspørgsel efter arbejdskraft, men flere børn i fattigdom

Danmarks økonomi befinder sig et markant bedre sted i 2022 sammenlignet med 2015, idet økonomien i den mellemliggende periode er gået fra en lavkonjunktur til en højkonjunktur. Selvom efterspørgslen efter arbejdskraft altså er steget markant i perioden, og det økonomiske incitament for at tage et arbejde for personer på de laveste ydelser er forøget, er antallet af børn i fattigdom stadig steget.

⁷ <https://fm.dk/udgivelser/2024/maj/opdateret-mellemfristet-forloeb-maj-2024/>

Figur 6 Antal børn, der vokser op i fattigdom fra 2015 til 2022

Anm.: Børn der vokser op i fattigdom, er kort fortalt børn, hvis forældre bl.a. har en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Fattigdom defineres her pba. Danmarks Statistiks opgørelse af relativ fattigdom, der uddybes i boks 1.
Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger

Markant stigning fra 2015 til 2017 på trods af bedre konjunkturer

Særligt ændringer i ydelser indført i årene 2015-2017 har øget antallet af børn i fattigdom. Som tidligere beskrevet steg antallet af børn i fattigdom fra 43.000 i 2015 til 64.000 i 2017, hvilket svarer til en stigning på næsten 50 pct. Denne stigning er sket på trods af, at konjunkturerne i denne periode blev forbedret, jf. figur 6.

Færre børn i fattigdom: Konjunktur eller struktur?

I den efterfølgende periode falder antallet af børn i høj grad som følge af, at konjunkturerne forbedres. Og derfor er det vigtigt at holde sig for øje, om udviklingen i antallet af børn i fattigdom primært er drevet af politiske tiltag eller konjunkturudsving.

Når konjunkturerne vender, vil flere børn igen leve i fattigdom

Er faldet i børnefattigdom primært drevet af bevægelser i konjunkturerne, så vil niveauet af børnefattigdom stige igen, så snart konjunkturerne vender – og frem mod 2030 forventer Finansministeriet netop, at konjunkturerne vender. Konkret forventer Finansministeriet, at bruttoledigheden vil stige til 110.000 personer, da økonomien forventes at gå mod en konjunkturneutral situation.⁸ Det vil isoleret set bidrage til at øge niveauet af børnefattigdom i Danmark.

⁸ <https://fm.dk/media/27555/opdateret-mellemfristet-forloeb-maj-2024-a.pdf>